

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра фармакології та фармакогнозії

(назва кафедри)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
(Ярослав РОЖКОВСЬКИЙ)

ПІБ

“ 27 ” серпня 20 21 р

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Курс II рік підготовки докторів філософії Факультет фармацевтичний

Навчальна дисципліна лікарські рослини світової медицини

(назва навчальної дисципліни)

Практичне заняття № 12. Тема: Лікарські рослини світової медицини, інтродуковані в Україні. Види: ехінацея пурпурова і є.біда, шавлія лікарська, ерва шерстиста, маклея, лаванда вузьколиста і лавандин, анізет, десмодіум канадський, шоломниця байкальська, арніка Шаміссо, чорний перець, ваніль, лимон, грейпфрут, гранат, офіопогон японський, алое сокотрінське та столітник, маранта, пілокарпус, африканська акація, молочай смолистий, акокантера, евкалипти, канна їстівна, мирт, датура, види пасифлори та ін.

Практичне заняття розробив:
завідувач кафедри, проф., д. мед. н.

 (Богдан ПРИСТУПА)
підпис ПІБ

Практичне заняття обговорено на
методичній нараді кафедри

« 27 » серпня 20 21 р.

Протокол № 1

Практичне заняття № 12

Тема: Лікарські рослини світової медицини, інтродуковані в Україні. Види: ехінацея пурпурова і е.біда, шавлія лікарська, ерва шерстиста, маклея, лаванда вузьколиста і лавандин, анізет, десмодіум канадський, шоломниця байкальська, арніка Шаміссо, чорний перець, ваніль, лимон, грейпфрут, гранат, офіопогон японський, алое сокотрінське та столітник, маранта, пілокарпус, африканська акація, молочай смолистий, акокантера, евкаліпти, канна їстівна, мирт, датура, види пасифлори та ін.

Мета: вивчити рослини світової медицини, інтродуковані в Україні, ознайомитися з ЛР: ехінацея пурпурова і е. біда, шавлія лікарська, ерва шерстиста, маклея, лаванда вузьколиста і лавандин, анізет, десмодіум канадський, шоломниця байкальська, арніка Шаміссо, чорний перець, ваніль, лимон, грейпфрут, гранат, офіопогон японський, алое сокотрінське та столітник, маранта, пілокарпус, африканська акація, молочай смолистий, акокантера, евкаліпти, канна їстівна, мирт, датура, види пасифлори та ін.

Основні поняття: фармакогностичне дослідження ЛР, особливості збору рослинної сировини, особливості умов сушки, зберігання; діючі речовини ЛРС, застосування.

Обладнання: наочний матеріал, мультимедійний проектор

Навчальний час: 4 години

План

I. Організаційний момент (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація студентів щодо вивчення теми).

II. Контроль опорних знань (письмова робота, письмове тестування, фронтальне опитування тощо):

2.1. Вимоги до теоретичної готовності студентів до виконання практичних занять

Здобувач повинен знати:

- методика фармакогностичних досліджень.
- правила збору та сушки в залежності від вмісту біологічно активних сполук ЛРС.
- вимоги до зберігання ЛРС
- застосування ЛРС та його особливості (протипоказання, взаємодію з іншими лікарськими препаратами).
- основні літературні джерела, довідкову літературу.

Методична розробка практичного заняття, ОПП «Фармація», II рік підготовки докторів філософії, фармацевтичний факультет, Дисципліна: «Лікарські рослини світової медицини»

Здобувач повинен вміти:

- проводити фармакогностичні дослідження
- проводити збір ЛР
- проводити процес сушки з урахуванням особливостей ЛРС
- вміти приготувати лікарські форми з застосуванням ЛРС
- вміти виділити біологічно активні речовини з ЛРС в лабораторії
- вміти підтвердити зміст здобутих екстрактів за допомогою хімічних реакцій

Перелік дидактичних одиниць:

- текст підручників
- банк тестових завдань

2.2. Питання (тестові завдання, задачі, клінічні ситуації) для перевірки базових знань за темою заняття:

1. Обґрунтуйте необхідність ідентифікування ЛР.
2. Які матеріали стануть Вам у нагоді при ідентифікації ЛР?
3. Які умови збору ЛР згідно їх хімічного змісту треба запровадити?
4. Які вимоги до збору ЛР, що містять ефірні олії?
5. Які вимоги до сушіння ЛРС, що містять сапоніни, ви знаєте?
6. Скільки видів лаванди, що інтродуковані в Україні, ви знаєте?
7. Які вимоги до зберігання ЛРС, що містять жирні олії, ви знаєте?
8. Які вимоги до зберігання ЛРС, що містять ефірні олії?
9. Які вимоги до зберігання субстанцій сильнодіючих речовин?
10. Яку частину ЛР лаванди збирають в якості ЛРС?
11. Який вид лаванди найбільш вигідний для багатотоннажного виробництва?

III. Формування професійних вмінь, навичок:

1.1. зміст завдань

Лаванда (*Lavandula*) — це багаторічна рослина, вічно зелена, досить невибаглива. Рід рослин родини глухокропивових (*Lamiaceae*). Нараховує понад 40 видів, батьківщина яких Африка, Середземномор'я, Азія на захід до Індії. **Лавандова олія** - ефірна олія, яка міститься в квіткових суцвіттях Лаванди вузьколистої (*Lavandula angustifolia*), виробляється у багатьох країнах Європи, в Канада, США, Росії, Молдові, Криму. Лавандова олія - рухлива безбарвна або жовто-зелена рідина гірко-смаку, що володіє запахом свіжих квітів лаванди з відтінком деревини. В суміш олії входять ліналоол (30 - 35%), мирцен, α - і β -оцімен, γ -терпінен, α -пінен, каріофіллен, бергамот, γ - і δ -Кадино, α -куркуми, фарнезен, α -терпінеол, гераніол, нерол, цинеол, нонаналь, камфора та інші компоненти.

Методична розробка практичного заняття, ОПП «Фармація», II рік підготовки докторів філософії, фармацевтичний факультет, Дисципліна: «Лікарські рослини світової медицини»

Лавандова олія надає антисептичну, протиопікову, регенеруючу, протизапальну дію. Допомагає зняти почервоніння і лущення шкіри; сприяє загоєнню ран, порізів; запобігає появі лупи; ефективно при педикульозі; заспокоює шкіру після укусів комах. Найбільш виражені ефекти лаванди:

- діуретичний;
- анальгетичний;
- протимікробний;
- гіпотензивний;
- гиполипидемический (зменшує кількість холестерину і жирів в крові);
- гемостатический;
- сприяє перистальтиці кишечника;
- седативний.

Проаналізуйте отримані результати.

- Яка рослина є джерелом сировини? Назвіть латинські назви та наведіть її короткий ботанічний опис. Опишіть сировину, готову до застосування.
- Назвіть вимоги до зберігання ЛРС лаванди.

1.2. рекомендації (інструкції) щодо виконання завдань

№	Основні завдання	Вказівки	Відповіді
1	2	3	4
1	Методи досліджень	Фармакогностичний метод аналізу. Опис сировини, співставлення з вимогами АНД	Фармакогнозія: базовий підручн. для студ. вищ. фармац. навч. закл.(фармац. ф-тів) IV рівня акредитації / В.С. Кисличенко, І.О. Журавель, С.М. Марчишин та ін.; за ред. В.С. Кисличенко. - Харків: НФаУ: Золоті сторінки, 2015. - 736 с.

1.3. вимоги до результатів роботи, в т.ч. до оформлення;

IV. Підведення підсумків

У результаті заняття здобувач ознайомився з методами проведення фармакогностичних досліджень, а також узагальнив знання щодо зберігання та використання лікарської рослинної сировини лаванди.

Список рекомендованої літератури

-основна:

Методична розробка практичного заняття, ОПП «Фармація», II рік підготовки докторів філософії, фармацевтичний факультет, Дисципліна: «Лікарські рослини світової медицини»

1. Фармакогнозія: підручник (I—III р. а.) / І.А. Бобкова, Л.В. Варлахова. — 3-є видання Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина» 2018, 504с.
2. Фармакогнозія: базовий підручн. для студ. вищ. фармац. навч. закл.(фармац. ф-тів) IV рівня акредитації / В.С. Кисличенко, І.О. Журавель, С.М. Марчишин та ін.; за ред. В.С. Кисличенко. - Харків: НФаУ: Золоті сторінки, 2015. - 736 с.
3. Навчальний посібник з дисципліни «Фармакогнозія» / Я. В. Рожковський, Б. В. Приступа, І. А. Бойко, Н. В. Герасимюк, В. В. Черногорюк -: Методична розробка кафедри фармакогнозії ОНМедУ. – Одеса: ОНМедУ, 2019 – 51 с.
4. Antonyuk V. O. A practical course of pharmacognosy (Laboratory manual) / V. O. Antonyuk, R. M. Lysyuk, L. Ya. Antonyuk. – Lviv: LNMU, 2011. – 499 p.
5. Державна Фармакопея України : в 3 т. / Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів». — 2-е вид. — Харків: Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2015. — Т. 1. — 1500 с.
6. European Pharmacopoeia. - 8th ed.; – Druckerei C. H. Beck, Nordlingen (Germany), 2013.- 3655 p.
7. Практикум з ідентифікації лікарської рослинної сировини: навч. посіб. / [В. М. Ковальов, С. М. Марчишин, О. П. Хворост та ін.] ; за ред. В. М. Ковальова, С. М. Марчишин. – Тернопіль: ТДМУ, 2014. – 250 с.
8. Фармакогнозія: навчально-методичний посібник (ВНЗ I—III р. а.) / В.П. Ходаківська, І.А. Бобкова, Л.В. Варлахова Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина» 2018.

-додаткова

1. Практикум з ідентифікації лікарської рослинної сировини: навч. посіб. / [В. М. Ковальов, С. М. Марчишин, О. П. Хворост та ін.] ; за ред. В. М. Ковальова, С. М. Марчишин. – Тернопіль: ТДМУ, 2014. – С. 21-22.
2. Лекарственное растительное сырье и фитосредства: учеб. Пособие / П. И. Середа, Н. П. Максютин, Е. Н. Струменская и др.; под ред. проф. П. И. Середы. – К.: ВСИ «Медицина», 2010. – С. 39-42.
3. Лекарственное сырье растительного и животного происхождения. Фармакогнозия: учебное пособие / под ред. Г.П. Яковлева. – СПб.: СпецЛит, 2006. – С. 68 – 69.
4. Солодовниченко Н.М., Журавльов М.С., Ковальов В.М. Лікарська рослинна сировина та фітопрепарати: Навч. посіб. з фармакогнозії з основами біохімії лікар. рослин для студ. вищих фарм. навч. закладів III-IV рівнів акред. (2-е вид.) – Х.: Вид-во НФаУ; МТК-книга, 2003. – С. 30-51.
5. Бобкова І. А. Фармакогнозія: підручник / І. А. Бобкова, Л. В. Варлахова, М. М. Маньковська. – 2-е вид., перероб. та доп. – К.: Медицина, 2010. – С. 59 – 65.
6. Фармакогнозия. Лекарственное сырье растительного и животного происхождения. Под ред. Яковлева Г.П. С.-Петербург, Спецлит 2013

7. Фармакогнозия с основами фитотерапии А. Пастушенков, Н. Беспалова
Издательство Феникс 2016.

8. Ковальов В.М., Павлій О.І., Ісакова Т.І. Фармакогнозія з основами біохімії рослин / За ред. проф. В.М. Ковальова. – Харків: Прапор, вид-во НФАУ, 2000.- 704 с.

9. Державна Фармакопея України / Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів». — 1-е вид. — Доповнення 4. — Харків: Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2011. - 540 с.

10. Державна Фармакопея України: в 3 т. / Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів». — 2-е вид. — Харків: Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2015. — Т. 1. — 1500 с.

11. Державна Фармакопея України : в 3 т. / Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів». — 2-е вид. — Харків: Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2014. — Т. 3. — 750 с.

12. Фармакогнозия. Тестовые задания и ситуационные задачи: учеб.пособие для студентов мед.вузов / Н.В.Бобкова и др.; под. ред.. И.А.Самылиной. — М.:ГЭОТАР-Медиа, 2011.-288 с.